

HET CONFLICT IN DE LEIDING VAN DE CPN.

De resolutie van het partijbestuur van 10 oktober 1957.

Op 10 oktober 1957 nam het partijbestuur een uitvoerige resolutie aan, die in "De Waarheid" van 19 oktober gepubliceerd werd onder het opschrift: "Over het werk van het partijbestuur sinds het 18e congres (1956)".

Deze resolutie moet beschouwd worden als een nieuwe fase in de ontwikkeling van het conflict in de leiding van de CPN.

Het conflict in het partijbestuur.

Ter verduidelijking moge hier eerst een korte samenvatting van de achtergronden en het verloop van dit conflict volgen.

Reeds geruime tijd bestaat er een gespannen toestand tussen de CPN-leiding en het verbondsbestuur van de EVC, die zijn weerslag heeft gevonden in het partijbestuur van de CPN. De oorzaak hiervan is voor een groot deel te vinden in het dictatoriale optreden van het dagelijks bestuur van de CPN - gesteund door partijsecretaris Paul de GROOT - tegen de EVC. De CPN-leiding hield veelal geen rekening met de essentiële belangen van deze vakbeweging.

De leiding van de EVC is in handen van beproefde communisten. De voorzitter en secretaris van de EVC resp. Frits REUTER en Bertus BRANDSEN hebben ook zitting in het partijbestuur van de CPN. Hoewel zij de leidende rol van de CPN erkennen, bleken zij niet geneigd de soms vergaande bemoeiingen van de dagelijkse leiding van de partij met de EVC te aanvaarden.

In het voorjaar van 1957 kwamen de tengevolge hiervan in het partijbestuur opgetreden spanningen tot een uitbarsting. De directe aanleiding tot het uitbreken van het conflict was het zonder overleg met de EVC benoemen van een functionaris van die organisatie tot lid van het dagelijks bestuur van de CPN. Deze functionaris werd belast met het werk van de partij in de bedrijven. Hij kreeg daarmee een superviserende positie ten aanzien van de EVC-leiding.

Op de zitting van het partijbestuur van 13 mei protesteerde Bertus BRANDSEN krachtig tegen deze gang van zaken. Hij deed een

- hevige -

G E H E I M

hevige aanval op Paul de GROOT en dreigde zelfs een ogenblik zijn zetel in het partijbestuur ter beschikking te stellen.

Op de zitting van het partijbestuur van 12, 13 en 14 juni kwam het tot felle discussies en verwijten over en weer, die des te heftiger werden naarmate het debat meer in de persoonlijke sfeer kwam. BRANDSEN had inmiddels steun gekregen van een aantal vooraanstaande partijgenoten n.l. van de partijvoorzitter Gerben WAGENAAR, de EVC-voorzitter Frits REUTER, de voorzitter van de NVB Mevr. Rie LIPS-ODINOT, de voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de CPN Henk GORTZAK, de directeur van "De Waarheid" Cor GEUGJES en de EVC-bestuurder Freek MEIS. Paul de GROOT wist zich verzekerd van de steun van de leden van het dagelijks bestuur.

Op de zitting van 26 en 27 juni ontbrandde de strijd opnieuw. De GROOT diende een resolutie in, waarin o.a. tot uitdrukking gebracht werd dat de CPN moet optreden als coördinator van de gehele arbeidersbeweging. De resolutie bevatte echter ook enige tegen BRANDSEN gerichte passages. Hem werd zwaar aangerekend dat hij met het dreigement zijn zetel ter beschikking te stellen tegen de partijdiscipline gezondigd had. Zouden deze passages aangenomen zijn, dan zou BRANDSEN als partijbestuurder niet te handhaven zijn geweest. In de verdere strijd - waarbij De GROOT gedreigd zou hebben de opposanten te laten royeren - hebben enige partijbestuurders, die zich niet bij één van de fel tegenover elkaar staande partijen hadden aangesloten, een bemiddelende rol gespeeld. De resolutie werd tenslotte zodanig gewijzigd dat zelfs BRANDSEN zijn stem er voor kon uitbrengen.

Enige maanden later op de zittingen van het partijbestuur van 23, 24 en 27 september - De GROOT was inmiddels in Moskou geweest, waar hij ongetwijfeld met leiders van de CPSU het conflict heeft besproken - werd besloten de structuur van de leiding van de partij ingrijpend te wijzigen. Het dagelijks bestuur - waarin De GROOT weer zitting nam - en niet meer het partijbestuur waarvan ook de opposanten deel uitmaken, zou leiding gaan geven aan de politieke activiteiten van de CPN. Hierdoor werd de oppositie als het ware

G E H E I M

buitenspel gezet. Waarschijnlijk heeft De GROOT deze reorganisatie mede tot stand kunnen brengen, doordat hij Gerben WAGENAAR wist te bewegen zijn oppositionele houding op te geven. WAGENAAR verkreeg daardoor een zetel in het dagelijks bestuur.

Deze wijzigingen in de leiding van de partij werden nagenoeg zonder commentaar op 30 september in "De Waarheid" gepubliceerd.

In de zitting van het partijbestuur van eind september is men het niet eens kunnen worden over een door De GROOT ingediende ontwerp-resolutie, die moest dienen om de reorganisatie in de partijtop voor de partijleden te verklaren. Andermaal werd n.l. EVC-secretaris Bertus BRANDSEN in het document ervan beschuldigd een destructieve houding te hebben aangenomen door pogingen om de EVC tegen de partij op te zetten. Het verzet van de oppositie hiertegen was echter zo krachtig dat De GROOT zich genoodzaakt zag de resolutie terug te nemen. Hij deelde mede deze in het pas benoemde dagelijks bestuur opnieuw in bespreking te zullen brengen. In de daarop gevolgde weken zijn er talrijke veranderingen in de ontwerp-resolutie aangebracht.

De resolutie van 10 oktober.

Op de partijbestuurszitting van 10 oktober - waar de partijen nog steeds zeer vijandig tegenover elkaar stonden - is tenslotte de thans gepubliceerde resolutie aangenomen. Aan dit oorspronkelijk door De GROOT opgestelde stuk is zoveel gedokterd en het draagt zozeer het karakter van een compromis dat de inhoud ervan zeer vaag en onduidelijk geworden is.

Verschillende keren wordt vermeld dat de werkwijze zoals die door het partijbestuur na het 18e congres was vastgesteld onjuist is gebleken. Het partijbestuur erkent een ernstige fout gemaakt te hebben zonder zich evenwel duidelijk over de aard van die fout uit te spreken. Over het conflict in het partijbestuur wordt niet gerept. De resolutie bevat geen enkele rechtstreeks tegen Bertus BRANDSEN gerichte passage, hetgeen aanleiding mag zijn voor de conclusie dat de oppositie dit heeft weten te verhinderen.

De tegenstellingen in de partij zijn met deze resolutie uiteraard niet opgelost. Verwacht kan worden dat De GROOT zal trachten de

- oppositie -

G E H E I M

oppositie verder de kop in te drukken.

In een bijlage volgt nog een samenvatting van enkele passages van de resolutie, voorzien van een kort commentaar.

oktober 1957

RESOLUTIE VAN HET PARTIJBESTUUR VAN DE CPN VAN 10 OKTOBER 1957.

Samenvoeging - vergezeld van commentaar - van de voornaamste passages.

1. De reactie heeft geen middel onbeproefd gelaten om de leden van de partij tegen het partijbestuur op te hitsen en de kameraden, die de voornaamste verantwoordelijkheid dragen te bekladden.

De GROOT wil het kennelijk doen voorkomen alsof zij, die zich tegen hem uitspraken onder invloed staan van de vijanden van het communisme. De oppositie weet dat De GROOT onder hen degene zoekt, die de redactie van "Het Vrije Volk" en van "De Volkskrant" de gegevens heeft verstrekt over de onenigheid in het partijbestuur, welke op resp. 22 en 23 juli 1957 in deze bladen werden gepubliceerd. Frits REUTER heeft bijvoorbeeld getracht zich tegen een eventuele beschuldiging dienaangaande te wapenen. Hij liet zich op 14 september 1957 in een vergadering van de hoofdbesturen van de bij de EVC aangesloten bonden ongeveer als volgt uit:
"Wij zijn in staat om zelfstandig, zonder raadgevingen van Volkskrant of Vrije Volk onze positie te bepalen."
"Zij (de klasse-vijanden) zinnen op nieuwe middelen om de EVC te treffen. Een van die middelen denken zij gevonden te hebben in publicaties in Het Vrije Volk en De Volkskrant".

2. Het partijbestuur gaf in zijn resolutie van december 1956 de juiste weg aan met de leuze van de eenheid van actie van onderop en de vorming van comité's van deze actie uit arbeiders van alle vakorganisaties.

In de loop van 1956 was bij de partij een ernstige ontstemming gegroeid over wat men noemde de tekortkomingen van de EVC. De EVC bleek niet bij machte en ten dele niet bereid links en rechts arbeidsconflicten te forceren. Het toenmalige partijbestuur (1956) heeft zelfs een plan ter voorlopige discussie gesteld om de EVC te likwideren. Dit plan moest wegens het daartegen gerezen verzet worden teruggenomen.

Na het Russische optreden in Hongarije, dat de EVC veel leden kostte, won bij de EVC leiding de gedachte veld, dat de vakbeweging zich meer van de partij moest distantiëren. De GROOT en het dagelijks bestuur van de partij reageerden hierop door zich nog nadrukkelijker met de EVC en het werk in de bedrijven bezig te houden. Het partijbestuur kwam daarop in december 1956 met een resolutie, waarin de vooroorlogse leuze "eenheid van onderop" van het stof werd ontdaan en de vorming van actie-comité's uit arbeiders van alle vakorganisaties werd aanbevolen. De EVC-leiding heeft een en ander als een diskwalificatie van haar werk opgenomen, als hoedanig de resolutie ook bedoeld was.

3. De in het partijbestuur ingestelde werkwijze (het partijbestuur beslissend in alle partijzaken, het dagelijks bestuur alleen een uitvoerende taak) heeft niet tot verbetering van het werk geleid. Zij heeft het optreden van het partijbestuur bemoeilijkt tegen afwijkingen van de partijpolitiek en tegen handelingen die schadelijk waren voor haar collectiviteit.

Tot 27 september 1957, maakte het partijbestuur als collectief de leiding van de partij uit. De GROOT had na oktober 1956 te kennen gegeven zich meer als algemeen toezicht- houder op de achtergrond te zullen bewegen. Daardoor konden de bestuursleden een sterkere en van De GROOT meer onafhankelijke positie innemen, dan vóór oktober 1956 het geval was. Nu door de jongste wijziging de directe leiding van de partij aan het partijbestuur onttrokken is, is de positie van REUTER, BRANDSEN, GORTZAK, LIPS-ODINOT en GEUGJES zwakker geworden. Alleen Gerben WAGENAAR heeft door zijn toegenomen aan Paul de GROOT een plaats gekregen in het college - het dagelijks bestuur - dat thans met de werkelijke leiding van de partij belast is. Aldus zijn de opposanten ter zijde gesteld. Het waren zij die "het optreden van het partijbestuur tegen de afwijkingen van de partijpolitiek en tegen handelingen schadelijk voor de collectiviteit bemoeilijkten". Wanneer in deze laatste zin voor "het partijbestuur" wordt gelezen "Paul de GROOT en de hem toegewijde medewerkers uit het dagelijks bestuur", wordt de bedoeling van de passage het dichtst benaderd.

4. In de tegenwoordige tijd hebben het partijbestuur en het dagelijks bestuur tot bijzondere taak de ideologische en organisatorische eenheid van de partij en de collectiviteit van al zijn besturen te versterken.

Deze passage bevat het vermaan aan de oppositie om de collectiviteit te bewaren d.w.z. geen van het standpunt van Paul de GROOT afwijkende mening te verkondigen. Zij houdt tevens de bedreiging in, dat tegen dergelijke afwijkingen zal worden opgetreden.

5. Onder druk van de verscherpte koude oorlog en de ernstige belemmering van de partij-activiteit door de reactie, ontstaat het gevaar van terugwijken voor de vijand, van twijfel aan de partijbeginselen en -politiek, welke zich vaak uiten in beginselloze kritiek, die onder de valse vlag van "vrijheid van mening" vaart. Het marxisme-leninisme betitelt deze neiging als rechts-opportunisme.

G E H E I M

Aan de andere kant ontstaat de neiging tot het mechanisch willen doordrijven van de partijpolitiek en de partijbesluiten zonder met de praktijk rekening te houden, of door middel van de methode van commanderen. Het marxisme-leninisme betitelt deze neiging als dogmatisme.

Tegen beide stromingen moet het partijbestuur waken.

In de met zoveel moeite en gemanooeuvreer tot standgekomen resolutie mocht een aanhaling uit de catechismus van de marxistische leer, zoals deze door Lenin is aangevuld en verbeterd, niet ontbreken. De oppositie heeft zich - zo wordt bedektelijk gesteld - aan "rechts-opportunisme" bezondigd. De GROOT en zijn aanhang oefenen enige zelfkritiek door nadrukkelijk het dogmatisme af te zweren.

6. Het partijbestuur moet er krachtig de hand aanhouden, dat de discussie binnen het raam der partij blijft en onder leiding van de besturen in de daarvoor bestemde zittingen en vergaderingen wordt gevoerd. Discussie en overtuiging moeten gepaard gaan aan onvoorwaardelijke uitvoering van de door de meerderheid genomen besluiten.

Hierin ligt het zwaartepunt van de verwijten aan de oppositie opgesloten, n.l. de beschuldiging dat zij zich met fractie-vorming heeft bezig gehouden hetgeen in strijd is met het door de communisten gehuldigde principe van het democratisch centralisme. Bekend is dat de opposanten in het partijbestuur, tussen de zittingen daarover contact met elkaar onderhielden en vooraf overlegden omtrent de in te nemen houding. Voorts heeft Bertus BRANDSEN in de loop van de zomer de kwestie van de onenigheid in een zitting van het verbondsbestuur van de EVC besproken. Het is een feit, dat lagere bestuurders van de EVC beter met het conflict op de hoogte waren, dan het partijkader.

7. Persoonlijke handelingen waardoor het werk van het partijbestuur en het partijwerk in het algemeen gedesorganiseerd worden, kunnen niet worden geduld, evenmin als beginselloze kritiek. Niet toegestaan kan worden, dat de autoriteit van het partijbestuur en zijn leidende kameraden aangetast wordt.

Deze passage is niet alleen gericht tegen de oppositie binnen het partijbestuur, maar tevens tegen die functionarissen daarbuiten, die in de laatste tijd kritiek op de algemeen secretaris brachten. Er bestaat in de partijgelederen een groeiende aversie tegen Paul de GROOT. De tegen hem uitgebrachte kritiek wordt hier als beginselloos en niet toelaatbaar gebrandmerkt.

oktober 1957